

dr., conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat
Ion Creangă din Chișinău; ORCID: 0000-0003-4278-8927

Lilia CEBANU

Configurarea coordonatelor conceptuale și metodologice privind formarea inițială a cadrelor didactice

CZU 37.091 | <https://doi.org/10.67684/dp.2026.157.03>

Rezumat: Formarea inițială a cadrelor didactice reprezintă un proces complex și multidimensional, care depășește simpla transmitere a cunoștințelor teoretice, implicând dezvoltarea gândirii critice, a competențelor metodologice și didactice, precum și a capacității de adaptare la nevoile

diverse ale copiilor și la provocările educației contemporane. Procesul de formare integrează coordonatele conceptuale și metodologice, oferind viitorilor educatori cadrul teoretic și practic necesar pentru planificarea și desfășurarea activităților educaționale. Coordonatele conceptuale, bazate pe principii precum centrul pe copil, continuitatea învățării și dezvoltarea holistică, sprijină construirea unei identități profesionale solide și dezvoltarea competențelor de reflecție, autonomie și creativitate. Coordonatele metodologice permit aplicarea practică a teoriei, stimulând experimentarea strategiilor didactice diverse, evaluarea eficienței acestora și adaptarea lor la contextul real al grupei. Integrarea coerentă a acestor coordonate contribuie la formarea unor cadre didactice competente, autonome și reflexive, capabile să răspundă provocărilor educației moderne și să promoveze excelența profesională.

Cuvinte-cheie: formare inițială, cadre didactice, coordonate conceptuale, coordonate metodologice, gândire critică, autonomie profesională, dezvoltare de competențe, practică pedagogică, educație incluzivă, excelență profesională.

Abstract: Initial teacher training is a complex and multidimensional process, which goes beyond the simple transmission of theoretical knowledge, involving the development of critical thinking, methodological and didactic skills, as well as the ability to adapt to the diverse needs of children and the challenges of contemporary education. The training process integrates conceptual and methodological coordinates, providing future educators with the theoretical and practical framework necessary for planning and carrying out educational activities. The conceptual coordinates, based on principles such as child-centeredness, continuity of learning, and holistic development, support the construction of a solid professional identity and the development of reflection, autonomy and creative skills. The methodological coordinates allow the practical application of theory, stimulating the experimentation of various teaching strategies, the evaluation of their efficiency and their adaptation to the real context of the group. The coherent integration of these coordinates contributes to the formation of competent, autonomous and reflective teachers, capable of responding to the challenges of modern education and promoting professional excellence.

Keywords: initial training, teachers, conceptual coordinates, methodological coordinates, critical thinking, professional autonomy, skills development, pedagogical practice, inclusive education, professional excellence.

Introducere. Societatea se află într-o continuă schimbare, iar odată cu ea, se transformă și sistemele de educație. Aceasta explică de ce aproape toate țările au inițiat și continuă să implementeze reforme în domeniul educației și al învățământului. În acest context dinamic, formarea inițială a cadrelor didactice devine un proces esențial, deoarece aici se reflectă calitatea educației, profesionalismul viitorilor profesori și viziunea politicii educaționale. Este etapa în care se pun bazele competențelor necesare pentru exercitarea cu succes a profesiei didactice.

Formarea inițială a cadrelor didactice reprezintă un proces complex și multidimensional, cu un impact direct asupra calității educației și asupra pregătirii viitorilor educatori. Aceasta depășește simpla transmitere a cunoștințelor teoretice, implicând dezvoltarea gândirii critice, a competențelor metodologice și didactice, precum și a capacității de adaptare la nevoile diverse ale copiilor și la provocările unei societăți dinamice și informaționale. În acest context, *formarea inițială* devine un spațiu de reflecție profesională, în care viitoarele cadre didactice învață să aplice conceptele pedagogice în situații concrete și să integreze teoria cu practica educațională.

Formarea inițială nu se limitează la transmiterea de cunoștințe teoretice; ea urmărește dezvoltarea unei personalități profesionale capabile să valorifice informația, să o pună în practică și să stimuleze gândirea critică și autonomia copiilor. Viitorii educatori sunt formați pentru a deveni cadre didactice care nu doar informează, ci formează – adică facilitează procesul de învățare, cul-

tivă motivația interioară și respectul de sine, dezvoltând capacitatea copiilor de a învăța cum să învețe.

În cadrul formării inițiale, *conținuturile, metodele, strategiile și resursele* utilizate sunt proiectate pentru a răspunde cerințelor contemporane ale sistemului educațional, precum și pentru a integra standardele internaționale și bunele practici europene. Aceasta presupune adaptarea programelor de studii la nevoile reale ale viitoarelor cadre didactice și la exigențele unui sistem educațional în continuă schimbare. Prin intermediul acestor programe, studenții dobândesc competențele teoretice, metodologice și pedagogice necesare pentru a deveni profesioniști capabili să asigure calitatea procesului educațional și să facă față provocărilor societății moderne.

Formarea inițială asigură, de asemenea, dezvoltarea statutului social și profesional al cadrelor didactice, contribuind la creșterea motivației, a profesionalismului și a responsabilității în exercitarea profesiei. Într-o societate în continuă transformare, cadrul didactic trebuie să fie capabil să interpreteze și să valorifice informațiile, să le aplice la clasă și să fie un model de competență și implicare. De aceea, pregătirea inițială solidă, corelată cu standarde de calitate clar definite, constituie fundamentul unei cariere didactice de succes și al unei educații eficiente, centrate pe copil.

Identificarea nevoilor de formare inițială, proiectarea și implementarea programelor corespunzătoare constituie un demers strategic pentru dezvoltarea profesională a viitorilor educatori, asigurând relevanța și eficiența

întregului proces educațional. Formarea inițială nu este doar un pas preliminar în cariera cadrului didactic, ci un proces complex și fundamentat, menit să construiască competențe, valori și atitudini profesionale care să răspundă provocărilor contemporane ale educației [1], care sunt multiple și complexe, influențate de schimbările sociale, tehnologice și culturale. Cele mai importante provocări sunt prezentate în Figura 1.

Figura 1. *Provocări contemporane ale educației*

- **Diversitatea copiilor și incluziunea educațională:** viitorii educatori trebuie să fie pregătiți să răspundă nevoilor copiilor cu ritmuri diferite de învățare, cu dizabilități sau provenind din medii socioculturale diferite, asigurând un proces educațional echitabil și incluziv.
- **Integrarea tehnologiilor digitale:** adaptarea la digitalizare și utilizarea eficientă a instrumentelor și platformelor educaționale moderne reprezintă o competență esențială pentru cadrele didactice, în contextul în care tehnologia transformă metodele de predare și învățare.
- **Schimbările rapide în programele educaționale:** actualizarea permanentă a cunoștințelor și a metodelor de predare este necesară pentru a răspunde reformelor curriculare și standardelor internaționale de calitate.
- **Dezvoltarea competențelor socioemoționale:** cadrele didactice trebuie să învețe să gestioneze relațiile în grupă, să stimuleze motivația și implicarea copiilor și să dezvolte empatia și abilități de comunicare.
- **Creșterea cerințelor privind profesionalismul și responsabilitatea:** societatea și sistemul educațional solicită cadre didactice bine pregătite, capabile să ia decizii pedagogice corecte și să mențină un standard înalt al actului educațional.
- **Gestionarea presiunii sociale și administrative:** profesorii trebuie să facă față nu doar provocărilor didactice, ci și cerințelor instituționale, așteptărilor părinților și politicilor educaționale.
- **Promovarea gândirii critice și a creativității:** formarea inițială trebuie să dezvolte la viitorii educatori capacitatea de a inova și de a adapta metodele la situații noi și complexe.

Aceste provocări evidențiază necesitatea unei *formări inițiale solide, flexibile și integrate*, care să ofere viitoarelor cadre didactice atât competențe teoretice, cât și abilități practice, pentru a răspunde eficient cerințelor educației contemporane.

Din *perspectivă conceptuală*, formarea inițială a cadrelor didactice presupune mai mult decât transmiterea de cunoștințe; ea implică înțelegerea profundă a fundamentelor teoretice ale educației și a principiilor pedagogice care stau la baza dezvoltării competențelor profesionale. Coordonatele conceptuale joacă un rol strategic în procesul formativ, deoarece ele stabilesc cadrul mental și valoric în care viitorii educatori își construiesc identitatea profesională și capacitatea de a lua decizii pedagogice informate.

Acestea oferă cadrul teoretic necesar pentru planificarea și evaluarea activităților didactice, evidențiind modul în care sunt implementate conceptele educaționale. Ele permit viitoarelor cadre didactice să înțeleagă multiplele perspective asupra procesului de învățare și să aplice abordări flexibile, adaptate contextului real al clasei. Prin cunoașterea paradigmatelor, educatorii dobândesc capacitatea de a integra teoria cu practica și de a răspunde adecvat diversității nevoilor copiilor. Coordonatele conceptuale includ principii esențiale, precum centrul pe copil, continuitatea învățării și dezvoltarea holistică a copilului. Aceste principii ghidează viitorii educatori în luarea deciziilor didactice și în planificarea activităților educaționale astfel încât să promoveze dezvoltarea armonioasă a copiilor. Ele constituie

baza pentru crearea unui mediu de învățare incluziv, stimulat și adaptat particularităților fiecărui copil, asigurând o abordare pedagogică integrată și eficientă. *Gândirea critică, creativitatea, autonomia profesională și capacitatea de reflecție* reprezintă competențe fundamentale, care se dezvoltă prin înțelegerea coordonatelor conceptuale. Aceste competențe permit educatorilor să analizeze situații complexe, să identifice problemele și să propună soluții pedagogice adecvate, asigurând calitatea procesului de învățare și excelența profesională. Ele constituie elemente esențiale în construirea unei identități profesionale solide, capabile să răspundă provocărilor educației moderne.

Valoarea coordonatelor conceptuale se reflectă în capacitatea viitorilor educatori de:

1. *A înțelege și aplica principiile fundamentale ale educației în planificarea și desfășurarea activităților didactice.* Această coordonată presupune ca viitoarele cadre didactice să nu se limiteze la memorarea teoriei pedagogice, ci să înțeleagă esența principiilor educației, precum centrarea pe copil, continuitatea învățării, adaptarea la ritmul și nevoile individuale ale copiilor. Aplicarea acestora în planificarea activităților implică alegerea obiectivelor adecvate, proiectarea strategiilor și metodelor de predare corespunzătoare și evaluarea eficienței procesului educațional. Practic, educatorul devine capabil să transforme conceptele teoretice în practici concrete, eficiente și relevante pentru dezvoltarea armonioasă a copiilor.

2. *A dezvolta o gândire reflexivă și critică asupra propriei practici.* Această coordonată vizează formarea capacității viitorului educator de a analiza constant propriile acțiuni didactice și de a evalua impactul acestora asupra învățării copiilor. Gândirea reflexivă implică autoevaluare, identificarea punctelor forte și a celor ce necesită îmbunătățire, precum și ajustarea strategiilor pentru optimizarea procesului educațional. Prin dezvoltarea gândirii critice, profesorul învață să pună întrebări pertinente, să caute soluții inovative și să ia decizii pedagogice informate.

3. *A construi o identitate profesională coerentă, orientată spre excelență și inovație pedagogică.* Identitatea profesională reprezintă modul în care viitorul educator se raportează la profesia sa, la copii și la comunitatea educațională. Dezvoltarea unei identități coerente implică asumarea valorilor pedagogice, cultivarea responsabilității și eticii profesionale și adoptarea unei atitudini proactive în învățare și predare. Orientarea spre excelență și inovație presupune deschiderea către tehnologiile educaționale moderne și integrarea acestora, crearea unor medii de învățare stimulante, adaptate nevoilor reale ale copiilor. Această coordonată asigură modelarea unui profesor competent, respectat și apreciat în comunitatea educațională.

4. *A integra teoria cu practica, creând un mediu educațional adaptat nevoilor reale ale copiilor și cerințelor societății.* Această coordonată se referă la capacitatea cadrelor didactice de a transforma cunoștințele în acțiuni pedagogice concrete, relevante și eficiente. Integrarea teoriei cu practica implică alegerea metodelor, strategiilor și resurselor potrivite fiecărei situații de învățare, precum și adaptarea activităților la diversitatea copiilor. De asemenea, presupune anticiparea și răspunsul la cerințele societății contemporane – competențe digitale, colaborare, gândire critică, astfel încât mediul educațional să fie incluziv, stimulat și orientat spre dezvoltarea holistică a fiecărui copil.

Astfel, coordonatele conceptuale nu sunt doar un cadru teoretic, ci reprezintă un *instrument strategic de formare profesională*, care sprijină viitoarele cadre didactice să devină profesioniști competenți, autonomi și capabili să facă față complexității procesului educațional contemporan [2].

Pe plan metodologic, formarea inițială a cadrelor didactice presupune mult mai mult decât simpla prezentare a metodelor de predare; aceasta implică explorarea, experimentarea și evaluarea unor strategii didactice diverse, adaptate nevoilor copiilor și cerințelor educaționale actuale. Prin aplicarea unui spectru larg de metode, de la abordările tradiționale la cele interactive, centrate pe copil, și prin utilizarea tehnologiilor educaționale moderne, viitorii educatori învață să integreze teoria în practică, să identifice metodele cele mai eficiente pentru diferite situații de învățare și să își dezvolte flexibilitatea pedagogică.

Valoarea acestor coordonate metodologice se evidențiază prin mai multe aspecte esențiale:

1. *Integrarea teoriei în practică.* Formarea inițială a cadrelor didactice nu se limitează la transmiterea cunoștințelor teoretice, ci implică aplicarea lor în situații de învățare reale. De exemplu, conceptele despre dezvoltarea cognitivă a copilului pot fi demonstrate prin activități precum jocuri educative, exerciții de observație sau activități artistice. Prin integrarea teoriei în practică, viitorii educatori învață să interpreteze comportamentele copiilor, să identifice nevoile individuale și să ajusteze metodele didactice pentru a maximiza învățarea. Această abordare transformă cunoștințele abstracte în competențe pedagogice reale, oferind fundamentul pentru o gândire reflexivă, care permite ajustarea continuă a intervențiilor educaționale la situațiile concrete din grădiniță sau școală.
2. *Evaluarea și adaptarea strategiilor.* Coordonatele metodologice oferă instrumente pentru analiza eficienței activităților desfășurate. Viitorii educatori învață să observe reacțiile copiilor, să evalueze nivelul de înțelegere și implicare și să

modifice metoda de predare, dacă este nevoie. De exemplu, dacă un joc de grup nu stimulează participarea tuturor copiilor, educatorul poate adapta activitatea prin modificarea regulilor, schimbarea materialelor didactice sau oferirea unor roluri mai atrăgătoare. Această capacitate de evaluare și ajustare dezvoltă autonomia profesională și responsabilitatea pedagogică, permițând educatorului să răspundă prompt la diversitatea nevoilor copiilor și să asigure o experiență de învățare optimă.

3. *Dezvoltarea autonomiei și creativității.* Formarea metodologică stimulează autonomia viitorilor profesori, încurajându-i să creeze activități proprii, să experimenteze și să personalizeze metodele de predare. Prin integrarea tehnologiilor educaționale, cum ar fi aplicațiile interactive, jocurile digitale sau resursele multimedia, ei pot dezvolta activități atractive, care să capteze atenția copiilor și să promoveze gândirea creativă. De exemplu, combinarea unei povești cu un atelier de desen sau un joc digital poate stimula imaginația copiilor și abilitatea educatorului de a adapta resursele disponibile pentru atingerea obiectivelor educaționale. Astfel, creativitatea pedagogică devine un instrument esențial pentru inovarea activităților la clasă.
4. *Stimularea gândirii critice și reflexive.* Gândirea critică și reflexivă este o componentă esențială a profesionalismului didactic. Viitorii educatori, prin analiza strategiilor aplicate și observarea efectelor asupra copiilor, învață să identifice punctele forte și slabe ale propriilor practici. Această abilitate permite luarea unor decizii pedagogice informate, bazate pe evaluarea obiectivă a impactului activităților. De exemplu, un educator care observă că un copil nu reușește să înțeleagă o sarcină poate reflecta asupra cauzelor (nivelul activității, stilul de predare etc.) și poate ajusta strategia pentru a facilita învățarea. Astfel, gândirea reflexivă devine un instrument de creștere profesională continuă și de îmbunătățire a calității procesului educațional.
5. *Adaptabilitatea la educația modernă.* Educația contemporană presupune o diversitate de provocări: clase incluzive, nevoi diferite ale copiilor, integrarea tehnologiei și schimbări rapide în pedagogie. Coordonatele metodologice oferă viitorilor educatori instrumentele necesare pentru a răspunde acestor cerințe. De exemplu, aplicarea unor metode active și interactive (învățarea prin proiecte, studiul prin explorare sau activitățile digitale) permite adaptarea la ritmul și interesele copiilor. În plus, aceste coordonate dezvoltă

competențe digitale și capacitatea de a crea medii educaționale stimulative, incluzive și sigure, care sprijină învățarea individualizată și colaborativă. Adaptabilitatea devine, astfel, un element central al formării inițiale, pregătind educatorii să facă față provocărilor educației secolului al XXI-lea.

Astfel, coordonatele metodologice nu reprezintă doar un set de metode și tehnici, ci constituie o *componentă esențială a identității profesionale a viitoarelor cadre didactice*, având valoare formativă și practic-aplicativă [3]. Ele contribuie la dezvoltarea competențelor pedagogice, la consolidarea autonomiei profesionale și la crearea unei legături solide între teorie și practică, asigurând formarea unor educatori capabili să răspundă cu succes provocărilor educaționale moderne și să promoveze excelența în predare.

Aprofundarea procesului de formare inițială răspunde unei nevoi stringente în educație: dezvoltarea unui cadru conceptual și metodologic integrat, care să asigure coerența instruirii, să sprijine dezvoltarea continuă a competențelor profesionale și să faciliteze adaptarea viitorilor educatori la provocările educației contemporane. Aceasta presupune integrarea teoriilor pedagogice cu metode practice, cu scopul de a crea un mediu de învățare stimulat, incluziv și adaptat nevoilor copiilor.

În concluzie: Studiul și analiza coordonatelor conceptuale și metodologice în formarea inițială permit conturarea unor modele pedagogice eficiente, adaptative și centrate pe copil. Procesul astfel structurat contribuie la formarea unor cadre didactice competente, autonome și reflexive, capabile să implementeze strategii inovative, să răspundă provocărilor educației de azi și să promoveze excelența profesională încă din primele etape ale carierei lor.

Formarea inițială a cadrelor didactice nu reprezintă doar un proces de transmitere a cunoștințelor, ci un parcurs complex de dezvoltare profesională, în care integrarea teoriilor pedagogice cu metodele practice și aplicarea coerentă a coordonatelor conceptuale și metodologice devine cheia unei educații de calitate, incluzive și adaptate provocărilor secolului al XXI-lea.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. CUZNEȚOV, L. *Formarea inițială a cadrelor didactice: perspective teoretice și aplicative*. Chișinău: UPSC Ion Creangă, 2023.
2. FILIP A.-M. *Formarea inițială a cadrelor didactice, cadru legislativ*. Disponibil: <https://shorturl.at/eHghq>
3. VICOL, N., POGOLȘA, L. (coord.) *Configurări analitice ale profesionalizării cadrelor didactice în contextul provocărilor societale*. Monografie colectivă. Chișinău, 2020.